

SZCZĘDNIE ODNAWIALNIE BYWATELSKO

fundusze europejskie
na rewolucję energetyczną
w regionach

Warszawa, kwiecień 2014

Analiza 16 Regionalnych Programów
Operacyjnych na lata 2014-2020 pod kątem
dostępności środków unijnych na projekty
energetyczne dla gospodarstw domowych

Zapotrzebowanie na energię polskich budynków jest nawet pięć razy wyższe niż przewidują standardy krajów Europy Zachodniej¹. Traci na tym polska gospodarka, a najboleśniej odczuwają to zwykli mieszkańcy, którzy coraz większą część swojego dochodu muszą przeznaczać na opłacenie rachunków za energię.

Przeciętne gospodarstwo domowe w Polsce wydaje dziś na energię ponad 15% swojego budżetu.

Zmniejszenie tego obciążenia jest możliwe, wymagałoby jednak od Polaków przede wszystkim ograniczenia zużycia ciepła poprzez modernizację energetyczną domów i mieszkań oraz instalowania mniej energochłonnych systemów grzewczych, oświetlenia i sprzętu AGD.

Wciąż jednak zbyt mało wspólnot, spółdzielni czy właścicieli decyduje się na podjęcie takiego wysiłku. Barierą jest przede wszystkim brak własnych środków finansowych i dostępu do dotacji czy korzystnie oprocentowanych pożyczek.

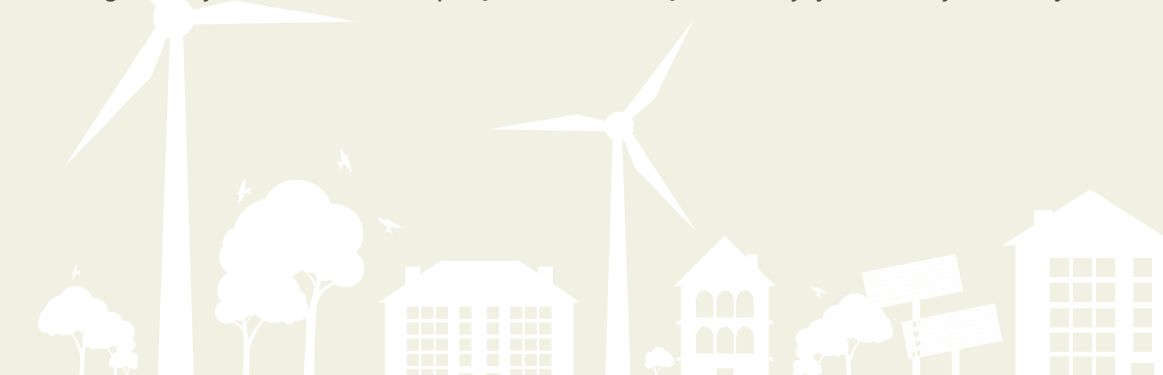
Zakres prac w ramach modernizacji energetycznej powinien wynikać z solidnego audytu, który pokazuje, co w danym budynku najbardziej opłaca się zrobić, aby osiągnąć wysoki standard energetyczny. Obok ocieplenia ścian czy wymiany okien może to być wymiana drzwi zewnętrznych czy oświetlenia, ale także przebudowa systemu grzewczego wraz z wymianą źródła ciepła czy też nowy system wentylacji i klimatyzacji.

Zwykły obywatel może poprawić swoją sytuację nie tylko oszczędzając energię, ale także ją produkując, z konsumenta energii stając się prosumentem. Dlatego warto, aby część inwestycji stanowiły instalacje odnawial-

nych źródeł energii (OZE) – takie jak kolektory słoneczne, panele fotowoltaiczne albo pompy ciepła. Dzięki instalacjom OZE produkującym prąd, Kowalski może nie tylko zaspokoić swoje potrzeby energetyczne, ale także sprzedawać jego nadwyżkę do sieci. Rozwój energetyki prosumenckiej może także zwiększyć pewność zasilania, zwłaszcza na obszarach wiejskich, gdzie zmagamy się z coraz większą zawodnością dostaw energii elektrycznej.

W latach 2014-2020 Polska będzie największym beneficjentem funduszy europejskich w ramach polityki spójności Unii Europejskiej – trafi do nas w sumie ponad 80 mld euro. Unia dostrzegła korzyści, jakie wiążą się ze zwiększeniem efektywności energetycznej i rozwojem OZE.

Jednym z priorytetów dla wykorzystania funduszy europejskich 2014-2020 będzie budowa gospodarki niskoemisyjnej. Na ten cel przeznaczone zostanie w Polsce aż ponad 8 mld euro.

¹ Dane dotyczące produkcji i wykorzystania energii w Polsce za: Instytut na rzecz Ekorozwoju, Instytut Badań Strukturalnych, Niskoemisyjna Polska 2050, lipiec 2013

→ Obok modernizacji energetycznej budynków czy instalacji OZE wspierane będą m.in. strategie niskoemisyjne realizowane przez samorządy, wydajna kogeneracja energii elektrycznej i ciepła, jak również modernizacja sieci przesyłowych i wdrażanie sieci inteligentnych (smart grid).

Coraz większą odpowiedzialność za podział środków unijnych ponoszą w Polsce samorządy wojewódzkie, kierowane przez marszałków województw. Marszałkowie odpowiadać będą w sumie za wydatkowanie prawie 30 miliardów euro z unijnego budżetu. Dla obszarów związanych z gospodarką niskoemisyjną to właśnie ich decyzje, przekładające się na zapisy Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO) na lata 2014-2020, będą miały kluczowe znaczenie. Programy zarządzane przez poziom krajowy (Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju) finansować będą przede wszystkim największe przedsięwzięcia o znaczeniu dla całego kraju. Dla inwestycji w budynki mieszkalne czy produkcję energii z małych instalacji OZE to właśnie RPO mogą zapewnić wymierne wsparcie.

Samorządy wojewódzkie przygotowały już pierwsze propozycje Regionalnych Programów Operacyjnych na lata 2014-2020, choć ich

treść zmieni się jeszcze znacząco w wyniku negocjacji z Komisją Europejską. Jest zatem wciąż możliwość, aby wpłynąć na zapisy RPO, tak, aby jak najlepiej uwzględniały one potrzeby mieszkańców regionu w obszarze energetyki. Poza tym, należy pamiętać, że wiele kluczowych kwestii (np. kto dokładnie i na jakich zasadach może ubiegać się o środki) wyjaśni się na późniejszym etapie prac nad uszczegółowieniem programów czy też kryteriami wyboru projektów.

Transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej będzie w latach 2014-2020 priorytetowym obszarem wspieranym ze środków europejskich – w całej Unii. Nie oznacza to, że każdy kraj czy region przeznaczy na ten cel tyle samo funduszy. Poniższa mapa pokazuje, które z polskich województw zdecydowały się w największym stopniu zainwestować w czystą energię, a które obszar ten potraktowały mniej priorytetowo. Najbardziej „zielone” okazało się śląskie, gdzie na ten cel wygospodarowano niemal 30% dostępnej alokacji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR). W każdym z województw będą to zresztą kwoty dużo wyższe niż dotychczas w latach 2007-2013, co będzie miało kluczowe znaczenie dla rozwoju energetyki naszego kraju.

Udział środków na gospodarkę niskoemisyjną w danym województwie

1. ŚLĄSKIE	748 mln euro, 29,87% EFRR	
2. LUBELSKIE	396 mln euro, 24,63% EFRR	
3. POMORSKIE	296 mln euro, 22,00% EFRR	
4. PODLASKIE	159 mln euro, 20,52% EFRR	
5. DOLNOŚLĄSKIE	333 mln euro, 20,50% EFRR	
6. WARMIŃSKO-MAZURSKIE	247 mln euro, 19,82% EFRR	
7. KUJAWSKO-POMORSKIE	272 mln euro, 19,80% EFRR	
8. ŚWIĘTOKRZYSKIE	192 mln euro, 19,58% EFRR	
9. PODKARPACKIE	283 mln euro, 18,58% EFRR	
10. ŁÓDZKIE	290 mln euro, 17,86% EFRR	
11. WIELKOPOLSKIE	307 mln euro, 17,40% EFRR	
12. MAŁOPOLSKIE	350 mln euro, 16,88% EFRR	
13. ZACHODNIOPOMORSKIE	189 mln euro, 16,42% EFRR	
14. MAZOWIECKIE	245 mln euro, 15,86% EFRR	
15. OPOLSKIE	103 mln euro, 15,06% EFRR	
16. LUBUSKIE	98 mln euro, 15,00% EFRR	

Udział środków przeznaczonych na cel tematyczny 4 dotyczący gospodarki niskoemisyjnej w ramach całkowitej alokacji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) w Regionalnym Programie Operacyjnym na lata 2014-2020 (stan na marzec 2014 r.)

znaczný ■ średni ■ bliski minimum ■

Powyższa mapa nie daje jeszcze odpowiedzi na pytanie, ile z tych środków przeznaczonych zostanie na modernizację budynków mieszkalnych czy rozwój energetyki prosumenckiej. Należy się spodziewać, że znaczna pula funduszy skonsumowana zostanie przez samorządy na realizację strategii niskoemisyjnych (obejmujących również kosztowne zakupy taboru dla komunikacji miejskiej). Można mieć obawy, że potrzeby samorządów wezmą górę i środki dostępne dla wspólnot, spółdzielni czy zwykłych obywateli będą bardzo skromne.

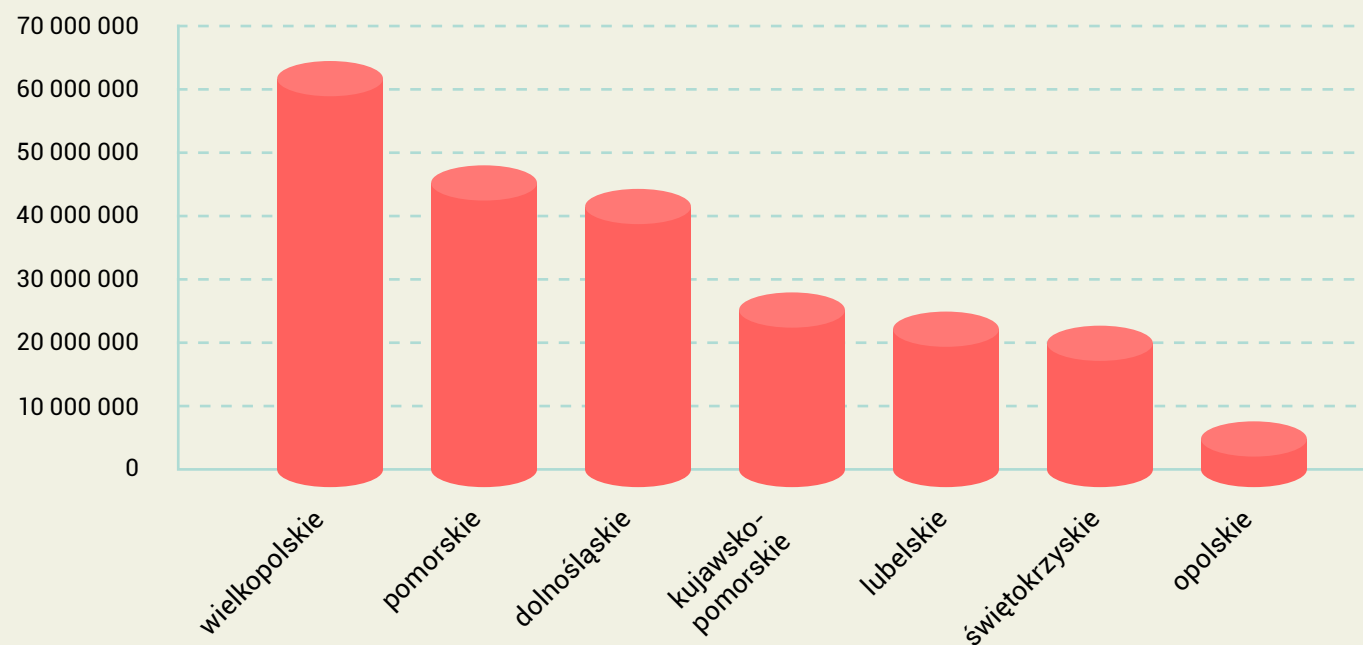
Na obecnym etapie prac tylko niektóre województwa przedstawiły prognozowany podział funduszy na tzw. kategorie interwencji. Kategoria oznaczona kodem 014 dotyczy właśnie modernizacji energetycznej istniejących budynków mieszkalnych. Poniższy wykres pokazuje, ile pieniędzy przewidziano na ten cel (dane dostępne tylko dla siedmiu województw).

w stosunku do całej puli środków przewidzianych na wsparcie gospodarki niskoemisyjnej, a tym bardziej w stosunku do całej alokacji EFRR dla danego regionu. Wahają się one od 3,5% EFRR w województwie wielkopolskim do jedynie 0,6% w województwie opolskim.

W tej chwili alokacje na budynki mieszkalne są alarmująco niskie

Tymczasem budynki są w Polsce odpowiedzialne za 45% zużycia energii, przy czym większość, aż 32% energii jest konsumowane

Środki na modernizację energetyczną budynków mieszkalnych (w euro)

→ przez budynki mieszkalne. Dlatego też Umowa Partnerstwa, najważniejszy dokument programujący wydatkowanie funduszy unijnych na lata 2014 – 2020, wskazuje, że efektywność energetyczna budynków powinna być traktowana priorytetowo w nowych programach operacyjnych. Nie jest jeszcze za późno, aby podnieść kwoty przeznaczone na ten cel. Zarządy województw mogą to zrobić na etapie zatwierdzania Szczegółowego Opisu Priorytetów – dokumentu rozwijającego zapisy RPO.

Projekty RPO 2014-2020 wypadają nieco lepiej, jeśli chodzi o wsparcie dla rozproszonych źródeł OZE czy mikrogeneracji z OZE. W wielu z nich dostrzeżono korzyści z tego typu inwestycji, nie tylko dla środowiska, ale także dla budowy lokalnego i regionalnego bezpieczeństwa energetycznego, czy wreszcie szanse dla rozwoju obszarów wiejskich. Niestety, są to nadal dosyć ogólne deklaracje, choć w kilku przypadkach wyraźnie podkreślono, że najmniejsze instalacje OZE, zaspokajające w pierwszej kolejności własne potrzeby gospodarstw czy spółdzielni, będą traktowane priorytetowo.

Na tym etapie programy nie określają jednak konkretnych alokacji funduszy na ten

cel. Obecny kształt projektów RPO 2014-2020 wskazuje na wciąż zbyt niską świadomość decydentów, jeśli chodzi o korzyści wynikające z budowy energetyki prosumenckiej – samo pojęcie „prosument” w kontekście energetyki pojawia się jedynie w kilku programach.

Opisy osi priorytetowych dotyczących gospodarki niskoemisyjnej różnią się znacznie pomiędzy poszczególnymi projektami RPO. Poniższe zestawienie pokazuje, które województwa wypadają najlepiej, jeśli chodzi o ich zapisy dotyczące kluczowych kwestii.

Najlepiej ocenione zostało województwo małopolskie i podlaskie, najgorzej zaś: województwo śląskie, świętokrzyskie i warmińsko-mazurskie.

Ranking zapisów Regionalnych Programów Operacyjnych

Województwo		Modernizacja energetyczna budynków mieszkalnych				Rozwój odnawialnych źródeł energii
	Łączna punktacja 1 punkt 0 punktów -1 punkt	Dopuszczenie modernizacji energetycznej budynków mieszkalnych (nie tylko „części wspólnych”)	Kompleksowa (a nie „płytką” modernizacja); audyt energetyczny jako podstawa	Działania edukacyjne i projekty demonstracyjne np. w zakresie budynków pasywnych	Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych, opisane konkretne mechanizmy wsparcia	Wyraźnie podkreślony priorytet dla energetyki rozproszonej i prosumenckiej
Małopolskie	5					
Podlaskie	4					
Kujawsko-pomorskie	3					
Lubelskie	3					
Lubuskie	3					
Mazowieckie	3					
Opolskie	3					
Pomorskie	3					
Wielkopolskie	3					
Zachodniopomorskie	3					
Dolnośląskie	1					
Łódzkie	1					
Podkarpackie	1					
Śląskie	0					
Świętokrzyskie	0					
Warmińsko-mazurskie	-1					

Modernizacja energetyczna budynków mieszkalnych

Większość programów przewiduje możliwość finansowania modernizacji energetycznej budynków mieszkalnych. Negatywnie oceniono te regiony, gdzie w projektach RPO mowa jest o tym, że finansowane działania ograniczać się będą do „części wspólnych budynków mieszkalnych” (woj. dolnośląskie, łódzkie, podkarpackie, świętokrzyskie i warmińsko-mazurskie). Jest to błędny zapis, który nie wynika w żaden sposób z dokumentów ramowych na poziomie UE czy krajowym. Modernizacja energetyczna musi obejmować cały budynek, aby mogła przynieść wymierne rezultaty.

Ocenie podlegało również to, czy w programie podkreślono znaczenie audytów energetycznych jako podstawy do planowania wszystkich projektów z zakresu modernizacji energetycznej, a także to, czy zaznaczono konieczność przeprowadzania kompleksowych modernizacji energetycznych. Na pochwałę

zasługuje fakt, że prawie we wszystkich województwach poza województwem śląskim znalazły się dobre zapisy dotyczące tej problematyki (przykłady przedstawiono poniżej). Ponadto, wyróżniono programy, w których nie zapomniano o konieczności prowadzenia działań na rzecz podniesienia świadomości społeczeństwa w zakresie oszczędzania energii, ewentualnie przewidziano projekty demonstracyjne promujące budownictwo pasywne czy energooszczędne. Kwestie te zostały pominięte w województwie opolskim, śląskim i warmińsko-mazurskim.

Pozytywnie oceniono projekty RPO zawierające rozbudowane opisy zasad, na jakich wspierane będą projekty dotyczące modernizacji budynków, a w szczególności budynków mieszkalnych (np. to, czy planowane jest zastosowanie instrumentów finansowych). Świadczy to o tym, że władze województwa myślą poważnie o wsparciu tego obszaru i mają już na ten temat relatywnie sprecyzowane plany. Dotyczy to województwa małopolskiego i opolskiego. Negatywnie oceniono wykluczenie na tym etapie prac zastosowania instrumentów finansowych w odniesieniu do modernizacji energetycznej budynków mieszkalnych (woj. podkarpackie, śląskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie).

Ciekawy mechanizm (odnoszący się do wymiany źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych) zaproponowały władze Małopolski – za formalności związane z aplikowaniem o środki europejskie odpowiedzialne będą samorządy, które tę pomoc będą następnie redystrybuować, zawierając z mieszkańcami indywidualne umowy. Może być to przykład do naśladowania przez inne regiony, które chciałyby znaleźć prosty, skuteczny mechanizm wspierania indywidualnych gospodarstw w zakresie modernizacji energetycznej budynków w połączeniu z wykorzystaniem OZE.

Przykłady dobrych zapisów w projektach RPO:

kompleksowość inwestycji, wymóg przeprowadzenia audytu energetycznego

Lubelskie: Dla osiągnięcia niskiego zużycia energii pożądanego ze względu na rosnące

→ koszty i podnoszone wymagania, nie wystarczy tylko termomodernizacja budynków realizowana w Polsce od szeregu lat, ale konieczne są jeszcze liczne inne ulepszenia techniczne w różnych dziedzinach (np. w zakresie ogrzewania, wentylacji, ewentualnego chłodzenia, przygotowania ciepłej wody i oświetlenia pomieszczeń), znacznie szersze wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych i niekonwencjonalnych, a także wprowadzenie zasad energooszczędnego użytkowania budynku oraz systemu monitoringu i sterowania użytkowaniem energii.

Lubuskie: Należy dodać, że środki zostaną przeznaczone również na przygotowanie audytów energetycznych dla sektora publicznego i mieszkaniowego, które stanowić będą niezbędny element dla przeprowadzenia inwestycji.

Łódzkie: Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej oraz budynków mieszkalnych będzie realizowana na podstawie wcześniej przeprowadzonych audytów energetycznych, których zadaniem będzie identyfikacja optymalnego zestawu działań, zwiększających efektywność energetyczną w budynkach.

Małopolskie: W ramach działań skierowanych do sektora mieszkaniowego i użyteczności publicznej realizacja będzie koncentrowała się na kompleksowej modernizacji energetycznej budynków wraz z wykorzystaniem instalacji OZE. Kluczowym aspektem realizacji takich projektów będzie uzyskanie założonego efektu ekologicznego w postaci ilości zaoszczędzonej energii w odniesieniu do planowanych nakładów finansowych. W związku z czym wstępnym warunkiem rozpoczęcia takich inwestycji powinno być przeprowadzenie audytu energetycznego, opracowanie programów energooszczędnościowych, analizy opłacalności działań a następnie dopiero kompleksowa termomodernizacja, obejmująca swoim zakresem m.in.: ocieplenie obiektu, wymianę okien, drzwi zewnętrznych oraz oświetlenia na energooszczędne; przebudowę systemów grzewczych (wraz z wymianą i przyłączeniem źródła ciepła), systemów wentylacji i klimatyzacji, zastosowanie automatyki pogodowej i systemów zarządzania budynkiem; budowę lub modernizację wewnętrznych instalacji odbiorczych oraz likwidację dotychczasowych źródeł ciepła; instalację mikrogeneracji lub mikrotrigeneracji na potrzeby własne, wykorzystanie technologii OZE w budynkach; instalację systemów chłodzących, w tym również z OZE.

Mazowieckie: W szczególności podkreślana jest potrzeba wykonywania tzw. głębokiej/kompleksowej modernizacji energetycznej. Związana jest ona z wykorzystaniem technologii odzysku ciepła i wysokimi parametrami termoizolacyjności, co daje znaczne oszczędności energii (ok. 30%). Standardowa termomodernizacja energetyczna może wykluczyć albo opóźnić przeprowadzenie głębokiej renowacji budynku, przy tym podnosząc jej koszty ze względu na podwójną inwestycję w ramach jednego obiektu. Wspierane będą zatem w szczególności działania przynoszące jak najwyższą efektywność energetyczną w ramach jednej inwestycji lub w inwestycji podzielonej na etapy w rezultacie prowadzącej do kompleksowej modernizacji energetycznej. Inwestycje w tym zakresie przyczyniają się do zmniejszenia tzw. ubóstwa energetycznego i jednocześnie stanowią rodzaj działań proekologicznych, który budzi najmniej kontrowersji z punktu widzenia obciążenia finansowego gospodarstwa domowego.

Podlaskie: Zgodnie z ideą energetyki prosumenckiej promowane będzie zastosowanie instalacji OZE w modernizowanych energetycznie budynkach.

Elementem każdego z projektów będą audyty energetyczne, które pozwolą na określenie możliwości oszczędności energii, przeliczalnej na zmniejszenie zużycia energii pierwotnej. Działania termomodernizacyjne muszą być prowadzone w sposób kompleksowy (tzw. głęboka termomodernizacja) i opierać się o system monitorowania ciepła i zarządzania energią.

Zachodniopomorskie: Działania termomodernizacyjne będą obejmować m.in. ocieplenie obiektów, wymianę okien, drzwi zewnętrznych oraz oświetlenia na energooszczędne, przebudowę systemów grzewczych (wraz z wymianą i podłączeniem do źródła ciepła) i modernizację systemów wentylacji i klimatyzacji, instalację OZE w modernizowanych energetycznie budynkach. W ramach przedsięwzięcia możliwa będzie wymiana źródła ciepła opartego na paliwach konwencjonalnych na źródła ciepła wytwarzające energię ze źródeł odnawialnych lub na podłączeniu do sieci ciepłowniczej. Sensowność podłączenia do sieci ciepłowniczej powinna wynikać z przeprowadzonego audytu energetycznego. Termomodernizacja budynków będzie musiała obejmować cały obiekt, co umożliwi realizację przedsięwzięcia w partnerstwie.

świadomość społeczeństwa, projekty demonstracyjne

Kujawsko-pomorskie: Uzupełniająco przewiduje się działania informacyjno-edukacyjne, podnoszące świadomość mieszkańców w zakresie oszczędności i poszanowania energii, a także efektów podejmowanej interwencji.

Łódzkie: Bardzo ważna jest świadomość społeczeństwa w zakresie możliwości podejmowania różnych działań mogących spowodować eliminację lub znaczne ograniczenie źródeł powstawania zwiększonego zapotrzebowania na energię.

Małopolskie: Mając na uwadze, jak ważną rolę spełnia świadomość ekologiczna w zakresie różnych obszarów mających wpływ na poprawę jakości życia planowane jest wsparcie działań dotyczących informacji i promocji np. oszczędności energii, kampanii promujących (np. budownictwo pasywne i zeroemisyjne), projekty demonstracyjne. Realizacja takich projektów o charakterze pilotażowym, promującym dobre praktyki może przyczynić się do zwiększenia szans na osiągnięcie celu szczegółowego.

Mazowieckie: Działaniem uzupełniającym realizowanym w ramach finansowania krzyżowego będzie edukacja w zakresie optymalizacji zużycia energii.

Podkarpackie: Bardzo ważna jest świadomość społeczeństwa w zakresie możliwości podejmowania różnych działań mogących spowodować eliminację lub znaczne ograniczenie źródeł powstawania zwiększonego zapotrzebowania na energię. Do działań w tym zakresie zaliczyć należy promowanie i wdrażanie rozwiązań technologicznych ograniczających zużycie energii.

Pomorskie: Preferowane będą przedsięwzięcia m.in. będące efektem trwałej współpracy oraz podnoszące świadomość mieszkańców w zakresie odnawialnych źródeł energii i energetyki prosumenckiej.

mechanizmy finansowania

Małopolskie: Równocześnie, biorąc pod uwagę skalę problemu związaną z zanieczyszczeniem powietrza na terenie województwa w wyniku tzw. niskiej emisji,

planuje się dużą część alokacji w ramach priorytetu inwestycyjnego skierować na realizację projektów dotyczących likwidacji źródeł tego zanieczyszczenia. W celu osiągnięcia jak największego efektu ekologicznego w wyniku realizacji działania, planowane jest przyjęcie odrębnej ścieżki dofinansowania takich projektów. Mając na uwadze, iż głównymi źródłami zanieczyszczeń są indywidualne systemy ogrzewania mieszkań, odbiorcami końcowymi projektu byłiby m.in. mieszkańcy, osoby prawne. Wprowadzenie odrębnej procedury polegałoby na uwzględnieniu możliwości rozliczania wszelkich prac zrealizowanych bezpośrednio przez ww. indywidualnych końcowych odbiorców projektu w oparciu o wystawiane na nich, jako na osoby trzecie rachunki, przy założeniu, że beneficjentem przyznawanej pomocy byłoby jednostki samorządu terytorialnego. Oznacza to, iż rozliczenie projektu następowałoby na podstawie wydatków poniesionych przez osobę trzecią, a nie beneficjenta projektu. W takiej sytuacji własność zakupionych rzeczy (pieców, instalacji grzewczych) od początku przysługiwałaby odbiorcom końcowym projektu, a nie beneficjentowi projektu. W celu zachowania m.in. trwałości rezultatów projektu będą zawierane umowy pomiędzy beneficjentem projektu, a odbiorcami końcowymi. ■

Energetyka rozproszona i prosumencka

Pozytywnie oceniono te projekty RPO, w których wsparcie OZE wyraźnie koncentrować się będzie na małych instalacjach w kontekście budowy energetyki rozproszonej i prosumenckiej. Promowanie energetyki prosumenckiej jest szczególnie istotne ze względu na fakt, że przygotowywany obecnie przez rząd system wsparcia dla OZE przyniesie korzyści przede wszystkim największym instalacjom. Prąd dostarczany przez prosumentów ma być kupowany za cenę równą 80% ceny sprzedaży energii elektrycznej na rynku konkurencyjnym z poprzedniego roku, co wyraźnie dyskryminuje mikroinstalacje. Na wyróżnienie zasługuje tym samym województwo małopolskie, podkarpackie i podlaskie.

Przykłady dobrych zapisów w projektach RPO:

Dolnośląskie: Demonopolizacja i prywatyzacja sektora energetycznego, umożliwiająca

budowę źródeł w pobliżu odbiorców końcowych wykorzystujących lokalne zasoby energii, dodatkowo pobudzi rozwój generacji rozproszonej, której wykorzystaniem zainteresowane jest ponad 55 % gmin regionu. Ta tendencja da szerokie możliwości dla rozwoju szeregu technologii produkcji i dystrybucji energii z OZE, w tym mikrogeneracji (małe elektrownie wiatrowe oraz wodne, systemy fotowoltaiczne, mikrobiogazownie), co zaowocuje w przyszłości zwiększeniem roli sektora OZE, jako aktywnie wspierającego rynek pracy w województwie.

Kujawsko-pomorskie: Mniejsze koszty produkcji energii (mniejsze koszty przesyłu) oraz większe bezpieczeństwo systemu energetycznego powoduje, że wsparcie skierowane zostanie w szczególności na rozwój energetyki rozproszonej.

Lubelskie: W ramach kompleksowej głębokiej termomodernizacji budynków wspierana będzie także generacja rozproszona, tj. budowa lokalnych, małych źródeł energii produkujących zarówno energię elektryczną, jak i ciepło na potrzeby lokalne, niewymagająca przesyłania jej na duże odległości oraz poprawa sprawności wytwarzania ciepła poprzez zmianę źródeł ciepła na jednostki wysokosprawnej kogeneracji.

Małopolskie: Rozwój energetyki rozproszonej opartej na lokalnych potencjałach OZE, dywersyfikacja źródeł dostaw, dostosowanie infrastruktury dystrybucyjnej będzie też czynnikiem wpływającym na poprawę bezpieczeństwa energetycznego regionu przez zwiększenie pewności zasilania oraz zmniejszenie uzależnienia od zewnętrznych nośników energii.

Wsparcie przewiduje się w szczególności na budowę jednostek o mniejszej mocy wytwarzania. Realizacja założeń będzie opierała się na generowaniu energii w szczególności w systemie rozproszonym, w oparciu o budowę małych źródeł energii elektrycznej i ciepłej na potrzeby lokalne, które nie będą wymagały przesyłania jej na duże odległości. Główną grupę docelową interwencji w priorytecie będą stanowić użytkownicy indywidualni, przedsiębiorcy oraz sektor publiczny zainteresowani wsparciem zwiększenia udziału OZE w produkcji energii oraz rozwojem energetyki prosumenckiej.

Podkarpackie: Potencjalnie największym odbiorcą energii wytworzonej ze źródeł odnawialnych w województwie może być rolnictwo (głównie w wyniku rozwoju generacji rozproszonej opartej na OZE – np. biogazownie). Energetyka rozproszona to zwykle niewielkie

jednostki wytwórcze zlokalizowane blisko odbiorcy, podnoszące lokalne bezpieczeństwo energetyczne, zmniejszające straty przesyłowe oraz zapewniające efekt ekologiczny poprzez wzrost udziału energii odnawialnej w konsumpcji.

Oprócz inwestycji o znaczeniu regionalnym i lokalnym w OZE, istotne są również działania mające na celu powstawanie małych źródeł energii elektrycznej i ciepłej – wdrażanie działalności prosumenckiej. W przypadku generacji rozproszonej wytwarzana moc jest niezależna od operatora systemu, a sama energia wytwarzana jest i wykorzystywana w ilości zapewniającej zaspokajanie potrzeb własnych producenta. Systematyczny rozwój generacji rozproszonej przyczyni się do większej oszczędności energii wskutek mniejszych odległości do przesłania energii, a co za tym idzie mniejszych strat przesyłowych.

Podlaskie: Należy zauważyć, iż wyzwaniem przed jakim stoi w najbliższych latach województwo podlaskie jest rewolucja energetyczna, której efektem będzie nie tylko do wzrost udziału energii odnawialnej w konsumpcji, ale również fakt, iż właścicielami zdecentralizowanych źródeł energii będą podlascy mieszkańcy i przedsiębiorcy. Powyższy trend

zmian będzie miał również wymiar społeczny. Działania na rzecz rozwoju infrastruktury OZE będą generować nowe miejsca pracy, co przy zapewnieniu odpowiednich kwalifikacji umożliwi dywersyfikację zatrudnienia, zwłaszcza na obszarach wiejskich.

Produkcja energii ze źródeł odnawialnych może odbywać się w modelu rozproszonym – w małych zdecentralizowanych wytwórniach, które jednocześnie byłyby dodatkowym źródłem dochodów lokalnych społeczności (co byłoby możliwe w przypadku wytwórni zarządzanych przez osoby fizyczne lub podmioty prawne tworzone przez mieszkańców gminy i samorządy). Przy takich założeniach produkcja energii odnawialnej będzie przyczyniać się dodatkowo do wzrostu potencjału ekonomicznego słabych strukturalnie regionów wiejskich.

Zachodniopomorskie: Realizacja inwestycji w obszarze energetyki rozproszonej, w powiązaniu ze znaczną poprawą efektywności energetycznej i zadań środowiskowych, sprzyjać będzie rozwojowi regionów peryferyjnych (nowe miejsca pracy, w szczególności na terenach wiejskich – Specjalnej Strefy Włączenia) i wzmocnieniu połączeń funkcjonalnych różnych części regionu. ■

Źródła informacji

Analizę oparto na projektach RPO 2014-2020 w wersjach publicznie dostępnych na dzień 15.03.2014. Poniżej zamieszczono pełną listę analizowanych programów wraz z odnośnikami.

1. Projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020, 25.02.2014, [czytaj »](#)
2. Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, projekt 3.0, luty 2014 r., [czytaj »](#)
3. Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020, projekt, luty 2014 r., [czytaj »](#)
4. Projekt Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020, wersja 3, marzec 2014 r., [czytaj »](#)
5. Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego, projekt - wersja 1.1, styczeń 2014 r., [czytaj »](#)
6. Wstępny Projekt Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego, wersja 3.0, 06.02.2014, [czytaj »](#)
7. Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020, projekt, wersja 1.2, 28.01.2014, [czytaj »](#)
8. Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020, wersja nr 3, 24.02.2014, [czytaj »](#)
9. Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, projekt z dnia 27.01.2014, [czytaj »](#)
10. Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego, projekt, 8.11.2013, [czytaj »](#)
11. Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020, 07.02.2014, [czytaj »](#)
12. Projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego 2014-2020, wersja 4, luty 2014 r., [czytaj »](#)
13. Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020, wersja 3.0, luty 2014 r., [czytaj »](#)
14. Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, projekt nr 2, 03.03.2014 r., [czytaj »](#)
15. Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020, wersja 7.0, 17.02.2014, [czytaj »](#)
16. Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020, projekt, 03.03.2014, [czytaj »](#)

CEE Bankwatch Network jest siecią organizacji pozarządowych z krajów Europy Środkowej i Wschodniej, monitorujących działalność międzynarodowych instytucji finansowych oraz wydatkowanie funduszy UE pod kątem ich oddziaływania na środowisko.

Związek Stowarzyszeń **Polska Zielona Sieć** jest ogólnopolską organizacją pożytku publicznego zrzeszającą organizacje ekologiczne działające w największych miastach Polski. Działa poprzez budowanie obywatelskiego poparcia dla zrównoważonego rozwoju, tworzenie mechanizmów społecznej kontroli wydatkowania publicznych funduszy, zwiększanie wpływu konsumentów na jakość produktów oraz politykę globalnych korporacji, a także wspieranie ekorozwoju krajów Globalnego Południa oraz społeczeństwa obywatelskiego w Europie Wschodniej. Obecnie prowadzi **projekt** „Fundusze europejskie dla zrównoważonego rozwoju – partycypacja społeczna w programowaniu przyszłego okresu budżetowego po 2013 r.”.